

Socialstyrelsen

Momsvejledning til fakturering af VISO-ydelser

Vejledning vedr. moms-fri og
momspålagte ydelser

august 2021

Viden til gavn

Indledning

Inden for rammerne af VISO-netværket leveres en række ydelser, som hovedsageligt vil være omfattet af momslovens fritagelsesbestemmelse for social forsorg og bistand. I denne vejledning gennemgår vi fritagelsesbestemmelsen og de forudsætninger, den hviler på, ligesom vi giver en generel vejledning, der kan anvendes ved vurdering af, om en given ydelse er momsplichtig eller er omfattet af en af momslovens fritagelser.

Leverandørerne i VISOs netværk leverer en lang række ydelser, og det er ikke muligt at beskrive og vurdere samtlige disse ydelser detaljeret. Vejledningen er derfor tænkt som et hjælpeværktøj, så den enkelte leverandør selv kan foretage den nødvendige vurdering.

I de fleste tilfælde vil vejledningen muliggøre en forholdsvis klar konklusion. Men der kan være tilfælde, hvor det ikke er muligt at nå frem til en entydig konklusion, og hvor leverandøren må søge individuel rådgivning og om nødvendigt anmode om et bindende svar fra Skattestyrelsen for at få den fornødne sikkerhed.

Resumé

De ydelser, der leveres af VISO-leverandører i enkelt- og gruppeforløb, vurderes som udgangspunkt at være fritaget for moms jf. momsfristagelsen for social forsorg og bistand. Det samme gælder leverandørernes udlæg til transport, overnatning mv. i forbindelse med enkelt- og gruppeforløb. For underleverandører gælder dog lidt andre regler.

Er en ydelse omfattet af momsfristagelsen for social forsorg og bistand, er den også fritaget for betaling af lønsumsafgift. VISO-leverandører er dermed fritaget for lønsumsafgift for de opgaver/forløb, som aftales med VISO.

Momsfristagelsen omfatter ikke vidensydelser og netværksmøder, og disse ydelser skal således faktureres med moms. Det samme gælder som udgangspunkt udlæg til transport mv. i forbindelse med vidensydelser og netværksmøder. Disse udlæg bør så vidt muligt indgå i det beløb, som momsen beregnes af. Her kan leverandører dog vælge at bruge et andet regelsæt, hvor der ikke afregnes moms af afholdte udlæg.

Det bemærkes at vejledningen alene kan anvendes på ydelser leveret i VISO-regi. VISO-leverandører, som tillige leverer ydelser uafhængigt af VISO-samarbejdet, må vurdere disse ydelser separat.

Indhold

1.	Generelt om momslovens fritagelsesbestemmelser	2
2.	Særligt om social forsyng og bistand	2
	Regler og praksis.....	2
	Serviceovens bestemmelser	3
	Ydelser leveret gennem VISO-netværket	3
	Brug af underleverandører	4
3.	Orientering om andre momsfratagelser	4
	§ 13, stk. 1, nr. 1 Sundhedsområdet	4
	§ 13, stk. 1, nr. 3 Uddannelse og undervisning.....	5
4.	Momspligtige ydelser	5
	Vidensydelser	5
	Netværksmøder	5
	Øvrige	5
5.	Andre forhold	6
	Udlæg	6
	Lønsumsafgift.....	6

1. Generelt om momslovens fritagelsesbestemmelser

Momslovens § 13 indeholder en lang række fritagelsesbestemmelser, som betyder, at en leverandør ikke blot kan, men skal fakturere sin ydelse uden moms. Derudover medfører en del af fritagelserne, at der i stedet opstår pligt til at betale lønsumsafgift.

Fælles for fritagelsesbestemmelserne i momslovens § 13 er, at de ikke giver adgang til momsfradrag. Hvis en VISO-leverandør er fritaget for moms for samtlige sine ydelser, vil der ikke kunne fradrages moms på afholdte omkostninger. Leverandører, som både har momspligtige og momsfrie indtægter fra salg af ydelser, er omfattet af de særlige regler om delvis fradragsret, hvor der er adgang til et forholdsmæssigt momsfradrag. Disse regler fremgår af momslovens § 38.

For VISO-leverandører er det først og fremmest momsfrigørelsen for social forsyng og bistand (momslovens § 13, stk. 1, nr. 2), som har relevans, og som vi har beskrevet detaljeret nedenfor.

Når en ydelse skal vurderes efter fritagelserne i momsloven, er det vigtigt, at der sondres mellem ydelser, som VISO leverandøren selv forestår, og ydelser, som helt eller delvist løses af underleverandør til VISO-leverandøren. Hvad angår løsning af opgaver via brug af underleverandør omtales de retningslinjer, som underleverandørydelser skal vurderes efter, i afsnittet "Brug af underleverandører" herunder. Socialstyrelsen skal dog samtidig præcisere, at det er den enkelte VISO-leverandørs ansvar, at der sker en vurdering af de aftaler, som indgås i forbindelse med brug af underleverandør.

Derudover følger det af den retlige praksis, at de enkelte fritagelser i momslovens § 13 skal tolkes snævert. Hvis en ydelse ikke passer forholdsvis direkte ind i § 13, må det formodes, at den er omfattet af momspligt.

Endelig skal det nævnes, at virksomhedsformen er uden betydning for den momsmæssige vurdering. Det er de faktisk leverede ydelser, som skal vurderes i forhold til momsloven.

2. Særligt om social forsyng og bistand

Regler og praksis

Momsloven fritager i § 13, stk. 1, nr. 2, social forsyng og bistand og levering af varer og ydelser i nær tilknytning hertil for momspligt. Fritagelsen omfatter en væsentlig del af det sociale område, og i praksis lægges der vægt på, om en ydelse er omfattet af bestemmelserne i serviceloven.

Er en ydelse omfattet af momsfrigørelsen for social forsyng og bistand, er den også fritaget for betaling af lønsumsafgift. VISO-leverandører er dermed fritaget for lønsumsafgift for de opgaver/forløb, som aftales med VISO.

Det betyder ikke, at alle ydelser omfattet af serviceloven er fritaget efter momslovens bestemmelse. Skattestyrelsen formulerer det i deres Juridiske Vejledning således:

...at der ikke kan sættes lighedstegn mellem ydelser omfattet af serviceloven regler og ydelser omfattet af fritagelsen i momslovens § 13, stk. 1, nr. 2.

Derfor er det altid nødvendigt at foretage en konkret vurdering i forhold til den praksis, som findes på området.

Praksis omfatter en række afgørelser, som alle er offentliggjort på Skattestyrelsens hjemmeside. I en af afgørelserne slår Skatterådet fast, at ydelser omfattet af servicelovens

afsnit IV, kapitel 11, som består i sagsbehandling i forhold til børn, unge og familier, er fritaget for moms. I samme afgørelse vurderes det også, at udarbejdelse af undersøgelser efter servicelovens § 50 (børnefaglige undersøgelser) er fritaget for moms. Afgørelsen er offentliggjort som SKM2008.1031.SR. Tilsvarende konklusion følger af en senere afgørelse, SKM2016.207.SR, som vedrører servicelovens § 11 og § 50.

De nævnte afgørelser vedrører specifikt børne- og ungeområdet, men voksenområdet skal vurderes ud fra de samme forudsætninger.

Af afgørelserne kan derudover udledes, at momsfrigørelsen for social forsyng og bistand ikke omfatter ydelser, der ikke er direkte rettet mod personer med vanskeligheder. Generel social undervisning for en kommune var således omfattet af momsplicht, hvilket også var tilfældet for bistand inden for det sociale område, som blev ydet til virksomheder, som selv skulle indgå aftaler med kommuner om løsning af opgaver inden for det sociale område.

Momsfrigørelsen forudsætter, at der leveres en ydelse, som i sig selv er omfattet af fritagelsen. Dermed forudsætter fritagelsen, at VISO-leverandøren overtager ansvaret for et samlet rådgivnings-/udredningsforløb, som falder ind under servicelovens rammer, jf. nedenfor.

Serviceovens bestemmelser

VISOs opgaver er defineret i servicelovens § 13, stk. 1 og stk. 2.

§ 13, stk. 1 omfatter vejledende specialrådgivning til kommuner og borgere i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager, samt specialrådgivning til kommuner, regioner, skoler og institutioner m.v. samt borgere om specialundervisning og specialpædagogisk bistand.

§ 13, stk. 2 omfatter opgaver med vejledende udredning til kommuner og borgere i sjældent forekommende specielle og komplicerede enkeltsager, hvor den fornødne ekspertise ikke kan forventes at være til stede i den enkelte kommune eller i regionens tilbud. Tilsvarende ydes bistand til kommunens udredning vedrørende specialundervisning og specialpædagogisk bistand

Bistanden vil være omfattet af bestemmelserne i servicelovens kapitel 11 (særlig støtte til børn og unge), som omfatter §§ 46 – 75, servicelovens kapitel 12 (tilbud til unge mellem 18 og 22 år), som omfatter § 76, samt kapitel 15 a. Den relevante bestemmelse afhænger af den konkrete opgave.

Ydelser leveret gennem VISO-netværket

Når en leverandør kontaktes af VISOs centrale enhed i Socialstyrelsen med henblik på at levere rådgivning og eventuelt udredning til en enkeltperson eller rådgivning for en gruppe borgere, indgås en leveranceaftale, som nærmere beskriver det konkrete forløb. De forpligtelser, som påhviler leverandøren og VISO, samt forhold vedrørende brug af underleverandører, økonomi mv. fremgår af delkontrakten.

Delkontrakten fastsætter den overordnede beskrivelse af forløbet, som falder inden for 4 hovedkategorier, der består i:

- Visitation
- Specialrådgivning
- Evt. udredning
- Afslutning af leverance

Derudover indgår vidensydelser og netværksydelser. Disse ydelser falder uden for de aftalte forløb og er som udgangspunkt omfattet af momsplicht, se afsnit 4.

Det er Socialstyrelsens vurdering, at de forløb, som er aftalt mellem VISO og de enkelte leverandører, er fritaget for moms efter momslovens § 13, stk. 1, nr. 2, med den begrundelse, at der i alle tilfælde er tale om samlede ydelser, hvis overordnede formål er omfattet af momslovens definition på social forsorg og bistand. Fritagelsen omfatter specialrådgivning og udredning, ligesom gruppeforløb omfattes af momsfritagelsen.

Momsfritagelsen omfatter ydelser inden for de 4 hovedkategorier frem til den afsluttende rapport, når der er tale om et sammenhængende forløb, der omfatter alle kategorier.

Brug af underleverandører

Aftalen mellem VISO og den enkelte leverandør fastslår, at leverandøren har det fulde ansvar for det samlede forløb. Dermed er det som udgangspunkt den enkelte leverandør, som løser den samlede opgave ved brug af egne ansatte medarbejdere.

Men leverandøren kan anvende underleverandører efter behov. Dette skal fremgå af aftalen mellem leverandøren og VISO, og samarbejdet med underleverandører skal beskrives i en samarbejdsaftale mellem leverandør og underleverandør.

Underleverandøren er ikke pr. automatik omfattet af samme momsfritagelse som leverandøren. Derfor skal underleverandøren i alle tilfælde foretage en selvstændig vurdering af de ydelser, som denne bidrager med. Denne vurdering kan ske via revisor/rådgiver, men leverandøren bør også indgå i denne dialog, så vurderingen kan ske på det bedst mulige grundlag.

Vejledende kan vi oplyse, at underleverandører, som selvstændigt har ansvar for at løse opgaver inden for en af de 4 hovedkategorier, kan anses for at være fritaget for moms. Det forudsætter, at deres ydelse i sig selv er omfattet af momsfritagelsen. Dette vil typisk være tilfældet, hvis en leverandør indgår aftale med fx en psykolog, som har de særlige kompetencer, som opgavens karakter betinger, og hvor bistanden har karakter af sagssupervision og/eller levering af specialrådgivning og evt. udredning.

Hvis en underleverandørs ydelser mere har karakter af "teknisk" bistand i form af rådgivning/konsulentbistand, herunder faglig sparring af generel karakter, uden at underleverandøren er direkte involveret i det aftalte forløb, vil ydelsen som udgangspunkt være omfattet af momspligt.

3. Orientering om andre momsfritagelser

Momslovens § 13 indeholder en række andre fritagelser. Generelt er disse fritagelser ikke relevante ved vurdering af de forløb, som VISO indgår med leverandørerne. Men enkelte af fritagelserne kan være relevante i anden sammenhæng, ligesom der erfaringsmæssigt sker en vis sammenblanding med især fritagelsen for sundhedsydelser.

§ 13, stk. 1, nr. 1 Sundhedsområdet

Denne momsfritagelse omfatter store dele af sundhedsområdet, herunder læger, hospitaler, jordemødre, psykologer, tandlæger osv. Derudover omfatter den også andre behandlere, som opfylder visse uddannelseskra, der gør dem lægefagligt kvalificeret til at gennemføre deres behandlinger.

Fritagelsen anvendes ikke, når fx en psykolog deltager i et VISO-forløb. Denne ydelse vil i stedet være omfattet af momsfritagelsen for social forsorg og bistand.

Kravet om lægefaglige kvalifikationer gælder ikke for fritagelsen for social forsorg og bistand, som principielt kan anvendes af alle, som vurderes egnede til at løse opgaverne.

Fritagelsen for sundhedsmæssige behandlinger medfører pligt til at betale lønsumsafgift.

§ 13, stk. 1, nr. 3 Uddannelse og undervisning

Denne fritagelse omfatter store dele af den almene undervisning, ligesom den generelt omfatter skolemæssig og faglig uddannelse og undervisning.

Fritagelsen indeholder imidlertid en væsentlig undtagelse. Hvis der afholdes et kursus med gevinst for øje, og kurset er rettet mod offentlige institutioner, virksomheder eller erhvervsdrivende foreninger, vil kursusgebyret skulle tillægges moms.

Momspligten vil således omfatte aftaler om afvikling af kurser for kommuner, Socialstyrelsen og andre aktører inden for det sociale område.

4. Momspligtige ydelser

Hvis en ydelse ikke er omfattet af fritagelsen for social forsorg og bistand og heller ikke kan omfattes af andre fritagelser i momslovens § 13, vil ydelsen være omfattet af momspligt. Det gælder som ovenfor nævnt ydelser i form af kurser, som leveres til kommuner m.fl., men derudover vil også visse andre ydelser, som er relateret til samarbejdet med VISO, være omfattet af momspligt.

Vidensydelser

VISO-leverandører er forpligtet til at opsamle og dele relevant viden og erfaringer fra løsning af de aftalte opgaver. Derudover er leverandørerne forpligtet til at deltage i udviklingsarbejde inden for områder, hvor leverandøren har særlig ekspertise. Disse opgaver vil være særskilt aftalt med VISO eller med andre af Socialstyrelsens faglige centre i dialog med VISO.

Det honorar, som leverandøren modtager i forbindelse hermed, er omfattet af momspligt efter momslovens almindelige bestemmelser. Der er tale om opgaver, som har karakter af rådgivning og lignende bistand som ikke er knyttet til et konkret sagsforløb/gruppeforløb, og disse kan derfor ikke omfattes af momslovens fritagelsesbestemmelser.

Netværksmøder

Deltagelse i netværksmøder, som er igangsat på initiativ af VISO, falder ligeledes uden for momslovens fritagelsesbestemmelser. Det faste honorar, som VISO udbetaler i forbindelse med netværksmøder, er derfor omfattet af momspligt.

Øvrige

Andre ydelser, som ikke falder ind under det ovenfor omtalte, vil som udgangspunkt være omfattet af momspligt. Men særligt inden for det sociale område bør der i tvivlstilfælde altid ske en konkret vurdering af den aftalte ydelse med henblik på at sikre, at den håndteres korrekt.

Det kan i den sammenhæng nævnes, at stort set identiske ydelser kan vurderes forskelligt momsmæssigt. VISO-samarbejdet er forankret i serviceloven, hvilket har væsentlig betydning for den momsretlige vurdering. Derfor kan en VISO-leverandør ikke gå ud fra, at vejledningen kan anvendes på tilsvarende ydelser, hvis de leveres i andet regi.

5. Andre forhold

Udlæg

Når en leverandør udsteder faktura til VISO vedrørende et moms fritaget forløb, vil leverandørens udlæg til transport, overnatning mv. være biydelser, som momsmæssigt følger fritagelsen for forløbet. Dermed må der ikke beregnes moms vedrørende udlæg, der afholdes i forbindelse med momsfrie forløb.

Det samme gælder i de tilfælde, hvor leverandører kører i egen bil og opgør kørselsgodtgørelse efter statens takster. Beløbet påføres faktura, uden at der beregnes moms af kørslen.

Anderledes forholder det sig, hvis en leverandør skal udstede faktura vedrørende en momspligtig ydelse, fx deltagelse i netværksmøder. Når hovedydelsen er momspligtig, vil der som hovedregel skulle beregnes moms af samtlige de omkostninger, som indgår i ydelsen.

Kilometergodtgørelse efter statens takster indgår altid i det beløb, som momsen beregnes på grundlag af. De særlige udlægsregler kan ikke anvendes for kørsel i egen bil.

For andre ydelser i form af transport med tog, bus osv., nødvendige overnatninger og forplejning bør så vidt muligt også indgå i det beløb, som momsen beregnes af. Men leverandører kan vælge at anvende udlægsreglerne i momslovens § 27, hvorved der ikke afregnes moms af de afholdte udlæg. Det vil forudsætte, at der er tale om omkostninger, som er dokumenteret ved et købsbilag, samt at købsbilaget medsendes til VISO ved fakturering

Lønsumsafgift

Flere af momslovens fritagelsesbestemmelser medfører pligt til at betale lønsumsafgift. Det gælder fx ydelser inden for sundhedsområdet, ligesom det gælder dele af den momsfrie undervisning og uddannelse.

Er en ydelse omfattet af moms fritagelsen for social forsyning og bistand, er den også fritaget for betaling af lønsumsafgift. VISO-leverandører er dermed fritaget for lønsumsafgift for de opgaver/forløb, som aftales med VISO.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

august 2021